

Düzce Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi

Araştırma Makalesi

Sualtı Teknolojisi Öğrencilerinin Mezun Profili

Mustafa ÇEKİÇ ^{a*}, Necdet UYGUR ^b, Onur Alptekin AYAN ^c, Deniz ERGÜDEN ^d

^a Acil Yardım ve Afet Yönetimi, Hatay Sağlık Yüksekokulu, Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay, TÜRKİYE

^{b,c} Sualtı Teknolojisi Programı, Denizcilik Meslek Yüksekokulu, İskenderun Teknik Üniversitesi, Hatay, TÜRKİYE

^d Deniz Bilimleri Bölümü, Deniz Bilimleri ve Teknolojisi Fakültesi, İskenderun Teknik Üniversitesi, Hatay, TÜRKİYE

* Sorumlu yazarın e-posta adresi: cekicm@gmail.com

ÖZET

Bu çalışma, İskenderun Teknik Üniversitesi ve Çukurova Üniversiteleri'nde bulunan Sualtı Teknolojisi Programları'ndan mezun olan öğrencilerin istihdam durumlarını araştırmak, mezunların sosyal ve ekonomik profilini ve öğrenim faaliyetleri hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarmak için düzenlenmiştir. Bu araştırma için hazırlanan anket çalışması her iki üniversite mezunları ile yapılmıştır.

İskenderun Teknik Üniversitesi, Denizcilik Meslek Yüksekokulu Sualtı Teknolojisi Programı 2011 yılından itibaren 76 mezun ve Çukurova Üniversitesi, Yumurtalık Meslek Yüksekokulu Sualtı Teknolojisi programı 2012 yılından itibaren 44 mezun vermiş olup, toplam her iki üniversitenin Sualtı Teknolojisi Programından şimdiye kadar 120 kişi mezun olmuştur. Araştırma da tüm mezunların tamamına ulaşamayıp, 97 kişiye ulaşılarak anket formu doldurulmuştur.

Anket sonuçlarından mezunların, %72,16'sının sualtı sektöründe, %4,12'sini turizm dalış merkezlerinde, %15,46'sının kamu kurumlarında, %1,03'ünün Sualtı Teknolojisi Bölümü'nde akademisyen olarak çalıştığı ve %7,22'sinin ise çalışmadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Sualtı Teknolojisi, Mezun, İstihdam, Mezun Profili

Underwater Technology Students Graduated Profile

ABSTRACT

This study was conducted to investigate the employment status of students graduated from the Underwater Technology Programs in Iskenderun Technical University and Çukurova University and to reveal their social and economic profile and views about their learning activities. The survey study prepared for this research was conducted with both university graduates.

Iskenderun Technical University, Maritime Vocational School Underwater Technology Program since 2011, 76 graduates and Çukurova University, Yumurtalık Vocational School of Underwater Technology program has been awarded 44 graduates since 2012 and 120 students have graduated from Underwater Technology Program of both universities. All of the graduates could not be reached in the research and 97 survey forms were filled. According to the results of the survey, 72.16% of the graduates work in the underwater sector, 4.12% work in tourism diving centers, 15.46% work in public institutions, 1.03% work as an academician in underwater technology department and 7% 22 of them did not work.

Key Words: Underwater Technology, Graduate, Employment, Graduated Profile

I. GİRİŞ

Ülkemizde, Türkiye Cumhuriyeti karasuları ile göller ve nehirlerde yapılacak sualtı çalışmalarında; Limanlar Kanunu, Türkiye Sahillerinde Nakliyatı Bahriye (Kabotaj) Kanun ve Limanlarla Kara Suları Dâhilinde İcrayı San'at ve Ticaret Hakkında Kanun, Dalgıç ve Balıkadam Yönetmeliği (yürürlükten kaldırılmıştır), Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve Profesyonel Sualtıadamları Yönetmeliğine göre [1], profesyonel sualtıadamlarının Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olması şartı aranmaktadır.

1991 yılına kadar sualtı sektörü, profesyonel sualtıadamı ihtiyacını, Türk Silahlı Kuvvetlerin Deniz Kuvvetleri Komutanlığına bağlı, Kurtarma ve Sualtı Komutanlığı'nda kurs gören emekli veya görevden ayrılan askeri personelden karşılamış ve uzun yıllar, Sualtı profesyonel balıkadamlar ile ilgili sivil eğitimleri ve bilimsel çalışmaları Kurtarma ve Sualtı Komutanlığı tarafından yürütülmüştür. Kurtarma ve Sualtı Komutanlığı'nda; Birinci Sınıf Dalgıç Kursu, Özel İhtisas Kursu, Sualtı Taarruz Özel İhtisas Kursu, Sualtı Savunma Özel İhtisas Kursu, Mayın Harbi Dalgıcı Kursu, Kurbağa Adam Kursu, İkinci Sınıf Dalgıç Kursu, Dalış Amirliği Kursu, Kurbağa Adam Kursu, Basınç Odası Operatörlüğü Kursu gören askeri personele ve bu kursları alan Türk Silahlı Kuvvetlerinden ayrılanlara, Profesyonel Sualtıadamları Yönetmeliği'ne göre aldıkları kursa göre yeterlilik belgesi verilmiştir [1].

Ülkemizin sivil profesyonel sualtıadamı ihtiyacından dolayı, 1991 yılında İstanbul Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu'nda ilk kez Sualtı Teknolojisi programı kurulmuştur.

T.C. Başbakanlık Denizcilik Müsteşarlığı, Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığına 01.06.2007 tarih 17655 sayı ve Sualtıadamları Eğitimi konusu ile yazdığı yazısında, ülkemizde mevcut profesyonel sualtıadamı ihtiyacının karşılanamadığının müsteşarlıkça tespit edildiği belirtilmekte ve profesyonel sualtıadamı ihtiyacının karşılanması için, YÖK'e bağlı eğitim kurumlarında yeni Sualtı Bölümlerinin açılmasının gerekli olduğunu belirtilmiştir [2].

Buna bağlı olarak 2009 yılından itibaren, Sualtı Teknolojisi Programları artmaya başlamış İstanbul Üniversitesi'nden sonra sırası ile İskenderun Teknik Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi, Sinop Üniversitesi, Gedik Üniversitesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi ve Mersin Üniversiteleri'nde sualtı programları açılmıştır [3].

Sualtı Teknolojisi Programları; Başbakanlık Denizcilik Müsteşarlığı'nın 02.9.1997 tarih ve 3098 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Profesyonel Sualtı Adamları Yönetmeliği ve MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının 17.11.2003 tarih ve 255 sayılı "I. Sınıf Dalıcı Eğitim Programı" hakkındaki kurul kararına uygun olarak hazırlanarak Yükseköğretim Kurulu'nun onayı ile açılmaktadır [4].

Sualtı Teknolojisi Programı'ndan mezun olan adaylar Profesyonel Sualtıadamı yeterlik belgesi almak için liman başkanlıklarına başvurarak öğrenimleri süresince toplam 50 saat dalış yaptıklarını gösteren dalış kayıt defteri ve Basınç Odasında fiilen 25 saat dalış yaptıklarını tasdikli dalış kayıt defteri ile diğer evrakları ilgili liman başkanlıklarına ibraz ettiklerinde, "Birinci Sınıf Dalgıç ve Tazyik Odası Operatörü" yeterlik belgesini almaktadır [1].

1999 yılı Eğitim-öğretim döneminden itibaren Sualtı Teknolojisi öğrencileri dikey geçiş sınavı ile Marmara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Antrenörlük Bölümü'nde "Sualtı ve Cankurtarma Antrenörlüğü" programında okuyarak lisans tamamlama imkânına sahip olmuştur. Ancak bu süreç 2001-2002 döneminde sona ermiştir. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı 2003 yılında, Sualtı Teknolojisi programlarının, Su Ürünleri Mühendisliği ve Balıkçılık Teknolojisi Mühendisliği bölümlerine geçiş yapmasına karar vermiştir [5].

Profesyonel Sualtıadamları Yönetmeliğine göre [1], Profesyonel Sualtıadamı, T.C. karasuları ile göller ve nehirlerde ticari amaçla dalış yapan kişi olarak tanımlanmaktadır. Mezun öğrenciler, Birinci Sınıf Dalgıç eğitimi boyunca, SCUBA Temel Eğitimi, Kurtarma Gemiciliği, Dalış Muhabere Sistemleri, İleri Sualtı İşleri, Hava ve Karışım Gaz Dekompresyon Cetvelleri ve Kullanılması, Sualtı Hastalıkları, Tazyik Odası Operasyonları, Dalış Sistemleri ve Kullanılması, Sualtı Patlayıcıları ve Kullanılması, Karışım Gaz Dalış Sistemleri ve Kullanılması, Karışım Gaz Dalışı (91 metre), Derinsu Hava Dalışı (57 metre), Açık Çan Operasyonları, Sualtı Kesme ve Kaynağı, Dalış Emercensileri vb konularında eğitim almaktadırlar.

Sualtı Teknolojisi mezunlarının çalışma olanakları, devlet kuruluşlarından daha çok özel Denizcilik ve Sualtı İnşaatı işletmelerinde, petrol şirketlerinde, sualtı danışmanlık ve projelendirme şirketlerinde, yurtiçi ve yurtdışı dalış şantiyelerde, tersanelerde, özel dalgıçlık ve kurtarma şirketlerinde, Turizmde sualtı dalış merkezlerinde, "basınç odası" bulunan hastane ve Hiperbarik Oksijen Tedavi ve Yara Bakım Merkezleri'nde olmaktadır. Devlet kuruluşlarında ise Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğü, Türkiye Denizcilik İşletmeleri bağlı kurumlarda, Sağlık Bakanlığına bağlı Devlet Hastanelerinde, Birinci Sınıf Dalgıç veya Tazyik Odası Operatörü olarak çalışmaktadırlar.

Bu çalışma, şimdiye kadar Sualtı Teknolojisi Program mezunlarıyla yapılmış herhangi bir çalışma olmaması nedeniyle, mezun öğrencilerin istihdam durumlarını araştırmak, sosyal ve ekonomik profilini tespit etmek, öğrenim faaliyetleri hakkındaki görüşlerini belirlemek, Birinci Sınıf Dalgıç ve Tazyik Odası Operatörü yeterlilik belgelerin ne ölçüde kullanabildiklerini saptamak, mesleklerine bakışları ve iş hayatları hakkında bilgi sahibi olup, genel sorunları ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

II. MATERYAL VE YÖNTEM

Mezun profilini oluşturmak ve mezunların istihdam durumlarını araştırmak üzere hazırlanan bu çalışma, İskenderun Teknik Üniversitesi ve Çukurova Üniversiteleri'nin Sualtı Teknolojisi

Programı'nın mezunlarını kapsamaktadır. Şimdiye kadar her iki üniversitesinin Sualtı Teknolojisi programından şimdiye kadar 120 öğrenci mezun olmuştur [6].

Mezunlar ile ilgili gerekli ulaşım bilgileri, Meslek Yüksekokulu öğrenci işlerindeki mezun bilgileri, Meslek Yüksekokulu Bölüm Başkanları aracılığı, internet-sosyal medya, ortak tanıdıklar, eski sınıf temsilcileri, staj yaptıkları özel işletmeler ve Adana Hiperbarik Oksijen Tedavi ve Yara Bakım Merkezi stajyer öğrenci kayıtları [7] vasıtasıyla elde edilmiştir.

Çalışmada 120 mezunun 97 kişisine ulaşılmıştır. Ankete katılan tüm mezun öğrencilerimiz ankete sıcak bakmış ve tüm anket sorularına cevap vermişlerdir.

Mezunlarla yapılan anket formundaki bilgiler üç grupta toplanmıştır. Bunlardan ilki mezunların kişisel bilgilerini içermiştir. İkinci bölüm öğrenim faaliyetleri hakkında mezun görüşlerini, üçüncü bölüm ise mezunların istihdam durumlarını ortaya koymak üzere hazırlanmış toplam 20 soruyu kapsamıştır.

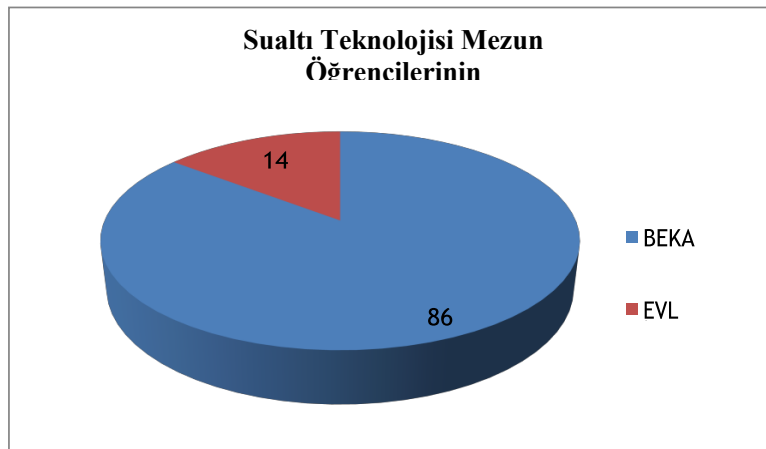
III. BULGULAR VE TARTIŞMA

Sualtı Teknolojisi Programı mezunlarının profili ve istihdam durumlarını araştırmak üzere hazırlanan anketin bulguları üç kısımdan oluşmuştur. İlk kısımda, mezunlar hakkındaki kişisel bilgiler, ikinci kısımda mezunların programın eğitim ve öğretim faaliyetleri hakkındaki görüşler ve üçüncü kısımda, mezunların istihdam durumları incelenmiştir.

Sualtı Teknolojisi programı 120 mezunun % 80,83'üne telefon aracılığı ile ulaşılmış olup, %19,17'sine ise ulaşılamamıştır.

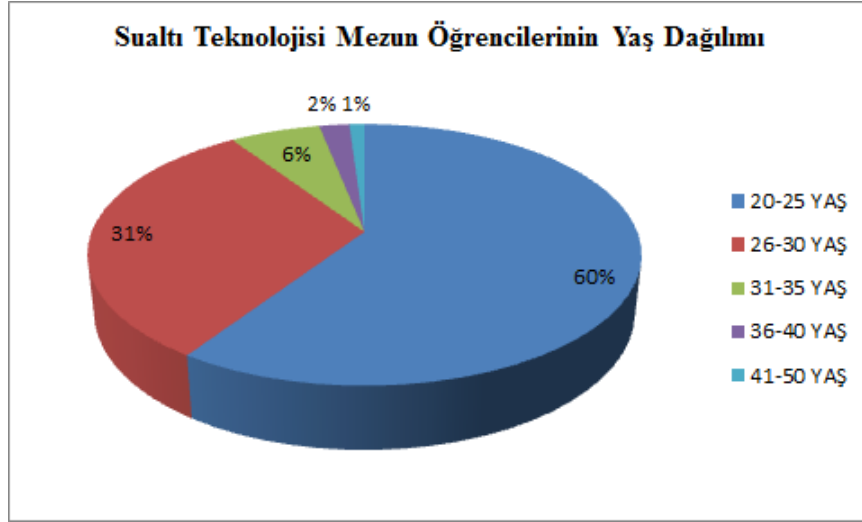
Birinci kısımda, ankete katılan mezunların cinsiyeti, yaşı, medeni durumu, eğitim durumları ve aylık kazançları hakkında kişisel bilgiler bulunmaktadır.

Ankete katılanların %96,91'i erkek, %3,09'u kadındır. Katılımcıların %85,57'si bekar, %14,43'ü evlidir (Şekil 1).

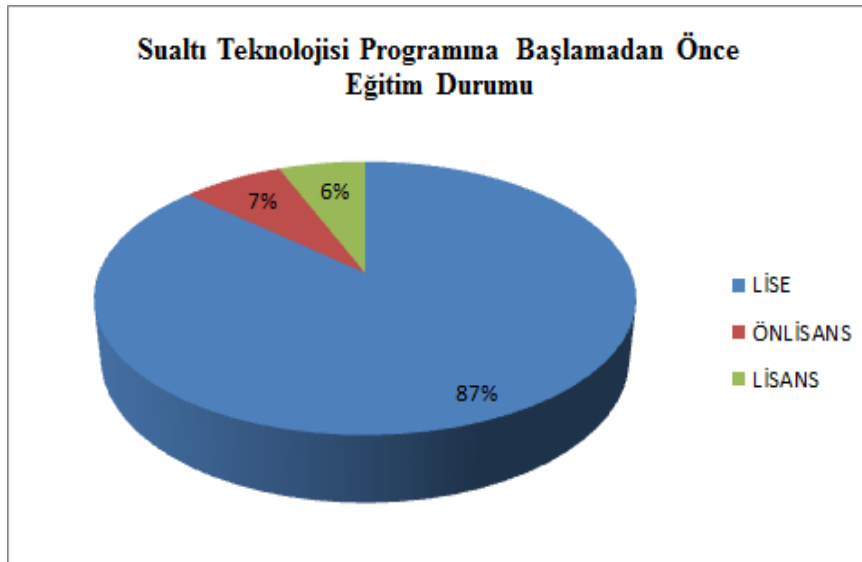
Şekil 1. Sualtı Teknolojisi mezun öğrencilerinin medeni durumu

Yaş dağılımlarına bakıldığında ise, Ankete katılanların % 58,76'sının 20–25 yaş grubu arasında,%30,93'ünün 26–30 yaş arasında, %6,19'nun 31–35 yaş arasında, %2,06'sinin 36–40 yaş arasında, %1,03'nün 41–50 yaş arasında ve %1,03'ünün 51–55 yaş arasında üzerinde olduğu görülmüştür (Şekil 2).

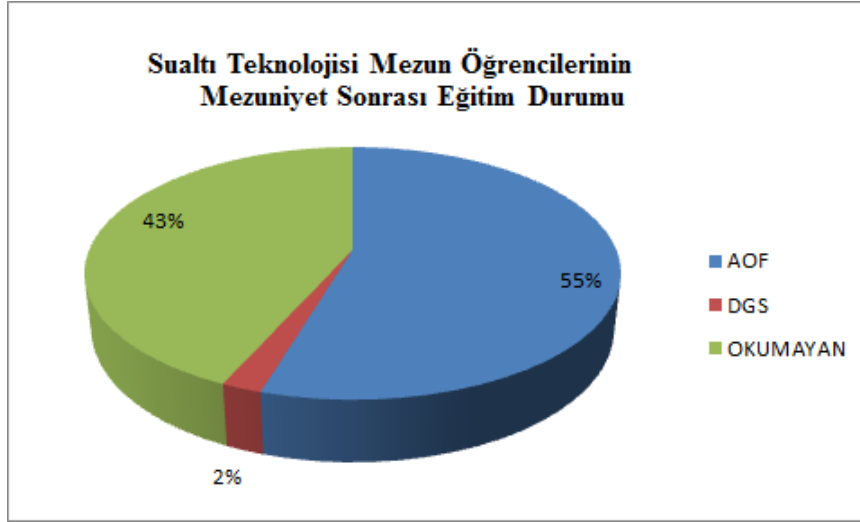
Şekil 2. Sualtı Teknolojisi mezun öğrencilerinin yaş dağılımı

Katılımcıların Sualtı Teknolojisi programına girmeden önce; %86,60'ı lise, %7,22'si ön lisans (İş Sağlığı ve Güvenliği, Su Ürünleri, İnşaat, Muhasebe, Turizm ve Otelcilik Programları), %6,19'u lisans (İşletme Bölümü, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Beden Eğitimi Öğretmenliği) mezunudur (Şekil 3).

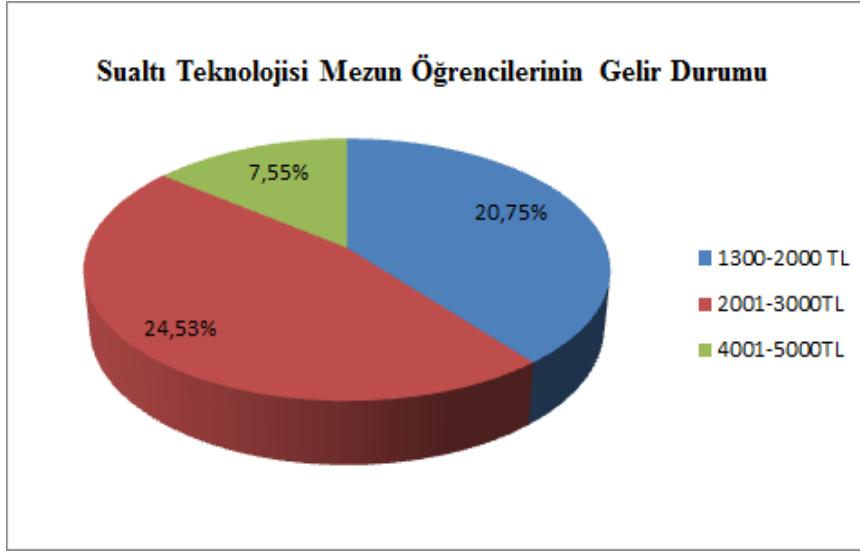
Şekil 3. Sualtı Teknolojisi mezun öğrencilerinin Sualtı Teknolojisi programına başlamadan önce eğitim durumu

Katılımcıların %54,64'ü mezuniyet sonrası lisans tamamlama ile Açık öğretim Fakültesi bölümlerine girmiş ve halen okumaktadırlar. Mezunların %2,06'sı Dikey Geçiş Sınavı ile Su Ürünleri Mühendisliği'ne devam etmektedir. Sualtı Teknolojisi Programına girmeden önce herhangi bir önlisans veya lisans mezunları ile mezuniyet sonrası okumayanların oranı ise %43,30 olarak belirlenmiştir (Şekil 4).

Şekil 4. Sualtı Teknolojisi mezun öğrencilerinin mezuniyet sonrası eğitim durumu

Ankete katılanların gelir durumlarına bakıldığında; %20,75'inin 1300-2000 TL arasında, %47,17'sinin 2001- 3000 TL, %24,53'ünün 3001-4000 TL ve %7,55'inin ise 4001- 5000 TL arasında aylık gelire sahip olduğu görülmüştür (Şekil 5).

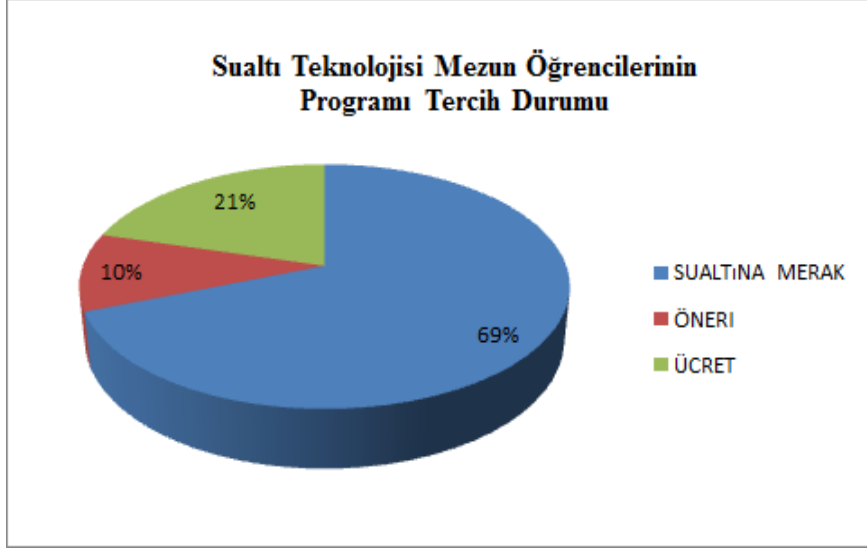

Şekil 5. Sualtı Teknolojisi mezun öğrencilerinin gelir durumu

Anket çalışmasının ikinci kısmında, mezunların Sualtı Teknolojisi Programı'nın öğretim faaliyetleri hakkındaki görüşleri, öğrenimleri sırasında yetersiz buldukları konular, aldıkları eğitimin sektör ile uyumu ve hangi branşta daha çok çalıştıkları hakkında görüşler bulunmaktadır.

Mezunların öğrenim faaliyetleri hakkındaki bulgulara bakılacak olursa, mezunların %93'ü aldıkları eğitimin yeterli ve sektör ile uyumlu olduğunu, %1,88'i ise uluslararası kabul gören ADAS (Occupational Diving Certification & Training), IMCA (The International Marine Contractors Association) vb. uluslararası kabul gören dalış sertifikaları alarak sektörde daha fazla yer edinebildiklerini belirtmişlerdir.

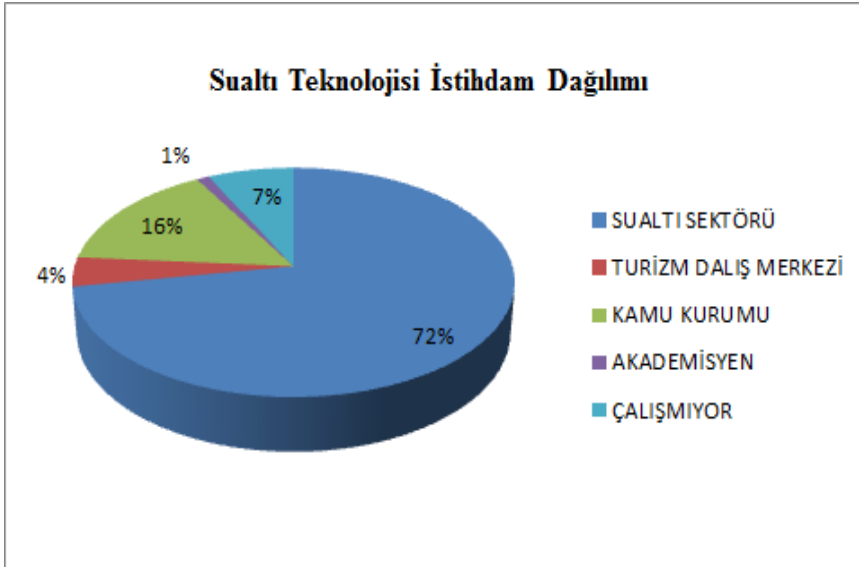
Mezunların neden Sualtı Teknolojisi Programını tercih ettikleri sorusuna ise, %69,07'sinin sualtına, yüzmeye ilgi ve merak dolayısıyla, %10,31'inin bir tanıdığıın önerisi ile %.20,62'sinin maaş fazla olmasından dolayı tercih ettiklerini ifade ettikleri görülmüştür (Şekil 6).

Şekil 6. Sualtı Teknolojisi mezun öğrencilerinin programı tercih durumu

Anketin üçüncü kısmında, mezunların istihdam durumları, ne kadarının sualtı sektöründe çalıştığı, sualtı sektörü içerisindeki görevleri, mesleki memnuniyetleri, sualtı teknolojisi bölümünün iş hayatlarına katkısı ve mezuniyet sonrası ilk çalışma alanları gibi çalışma hayatları hakkında bilgilere yer verilmiştir.

Sualtı Teknolojisi mezunların, %72,16'sı sualtı sektöründe %4,12'si turizmde dalış merkezlerinde, %15,46'sı kamu kurumlarında, %1,03'ü Sualtı Teknolojisi bölümünde akademisyen olarak çalışmakta ve %7,23'si de çalışmamaktadır. (Şekil 7).

Şekil 7. Sualtı Teknolojisi İstihdam Dağılımı

Sualtı sektöründe çalışmayanların ise %23,71'i daha önce sualtı sektöründe çalışıp istediği nitelikte bir iş bulamadığı ve kişisel nedenler yüzünden işi bıraktıklarını belirtmiştir. Çalışan mezunların,%71,05'i kendi çabalarıyla, %23,69'i eş-dost-arkadaş aracılığıyla ve %5,26'sı da akademik personel vasıtasıyla iş bulduklarını ifade etmişlerdir.

Mezun olduktan ne kadar süre sonra iş buldukları hakkında soruya ise, %100'ü üç aydan daha kısa zamanda iş bulduklarını belirtmişlerdir.

IV. TARTIŞMA VE SONUÇ

Yapılan çalışmaya katılan mezunların %96,91'i erkek, %3,09'u kadınlardan oluşmuştur. Çalışmada bayan öğrencilerin az olmasının nedeni, başlıca mezunların büyük kısmının özel sektörde çalışması ve deniz inşaat alanlarının bayanlara uygun şartlarda olmamasından dolayıdır. Mezun bayanların tümü, devlete bağlı kurum ve kuruluşlarda istihdam alanlarının sınırlı olması nedeniyle özel Hiperbarik Oksijen Tedavi ve Yara Bakım Merkezlerinde Basınç Odası Operatörü olarak çalışmaktadır.

İstihdam ile ilgili elde edilen bulgulara göre; tüm katılımcıların %76,28'inin Sualtı sektöründe çalışıyor olması, mezunlarımızın iş alanı ile ilgili beklentilerinin büyük ölçüde karşıladığını göstermektedir. Sualtı inşaat işlerinin karşılanması için açılan bölümde yurtiçi ve yurtdışında birçok iş kolunda çalışma alanı bulmuşlardır.

Sualtı Teknolojisi mezunlarının büyük bir kısmı, alınan eğitimin tek başına yeterli olmadığını ve mesleki uygulama eğitiminin çok önemli olduğunu belirtmişlerdir. Mezunlarımızdan 2 kişi kendi işletmelerini açarak sektörde işveren konumuna gelmiştir. Bu mezunlarımızın derslerine giren hocalar ile görüşmemizde, kişinin iş hayatına olan ilgisi, insan ilişkileri, yabancı dil bilgisi ve girişimcilik ile ilgili çalışmalarının diğer mezunlara göre daha iyi olduğu görülmüştür. Elde edilen bu sonuca göre yeni öğrencilerimize girişimcilik konularında daha detaylı eğitim verilmesigerektiği ortaya çıkmıştır.

V. ÖNERİLER

Sualtı Teknolojisi Programı mezunlarının deniz ve sualtı inşaat sektörünün çalışma şartlarının zor ve ücretlerin tatmin edici olmaması dolayısıyla ileride alanları dışında işlere yöneldiği görülmüştür. Her yıl üniversite bünyesinde açılan Sualtı Teknolojisi Programları nedeniyle mezun sayısının artık sektörün ihtiyacından fazla olması nedeniyle, 1. Sınıf Dalgıç açığı ilk mezunların verilmesinden sonraki yıllar bazında hızla kapanmakta ve bu durumun ileri yıllarda sektörde dalgıç doygunluğuna ulaşacağı görülmektedir.

Elde edilen anket sonuçlarına göre, Sualtı Teknolojisi programı mezunlarının sorunlarına sorunlarını çözmeye yarayacak aşağıda belirtilen bazı önerilerin getirilmesi gerekmektedir;

Profesyonel Balıkadam Yönetmeliği'nin günümüz şartlarına göre eski olması nedeniyle yeniden düzenlenerek, öncelikle Sualtı Teknolojisi mezunlarının görev ve yetkilerinin açık ve net şekilde belirlenip, sorumlulukların verilmesi, bu alanda tam yetkili kişiler haline getirilmeleri halinde ileride istihdamın artmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Sualtı mezunlarının almış oldukları 1. Sınıf Dalgıç belgesinin en kısa zamanda uluslararası geçerliği kabul edilen ADAS (Occupational Diving Certification & Training), IMCA (The International Marine Contractors Association) vb uluslar arası eğitim kurumları ile akredite olarak, dalgıçlarımızın sadece Asya ve Arap Yarımadası ülkelerinde değil tüm denizlerde çalışma imkânı elde edebilmesinin önünün açılması gerekmektedir.

VI. KAYNAKLAR

- [1] Profesyonel Sualtıadamları Yönetmeliği, *T.C. Resmi Gazete*, Sayı: 23098, 02 Eylül 1997.
- [2] T.C. Denizcilik Müsteşarlığı Sualtı adamları Eğitimi konusu ile yazılan resmi yazı, Denizcilik Müsteşarlığı - Yükseköğretim Kurumu Başkanlığı, Sayı: 17655, 01.06.2007.
- [3] Anonim, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi ÖSYM-Öğrenci Alan Yükseköğretim Önlisans Programları (19 Nisan 2017). [Online]. Erişim:http://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2016/LYS/Yerlestirme_Tablo_3_MinMax_Onlisans10082016.pdf.
- [4] T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının “I. Sınıf Dalıcı Eğitim Programı” hakkındaki kurul kararı, Sayı 255, 7.11.2003.
- [5] Anonim, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi ÖSYM - Ön Lisans Mezuniyet Alanlarına Göre Dikey Geçiş Yapılabilecek Lisans Programları. (19 Nisan 2017). [Online]. Erişim: <http://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2016/DGS/DGSTercihTablo2OnLisans30092016.pdf> .
- [6] İskenderun Teknik Üniversitesi-Denizcilik Meslek Yüksekokulu ve Çukurova Üniversitesi Yumurtalık Meslek Yüksekokulu, Öğrenci Bilgi Sistemi Verileri ve Öğrenci İşleri Diploma Defter Kayıtları,2017.
- [7] Adana Hiperbarik Oksijen Tedavi ve Yara Bakım Merkezi, *Stajyer Öğrenci Kayıtları*, Adana, 2017.